

PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 2/2010 vp

Hallituksen esitys laiksi vaalilain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 8 päivänä maaliskuuta 2010 lähettänyt perustuslakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi vaalilain muuttamisesta (HE 8/2010 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- vaalijohtaja Arto Jääskeläinen ja erityisasiantuntija Kaisa Tiusanen, oikeusministeriö

- budjettipäällikkö Hannu Mäkinen, valtiovarainministeriö
- eduskunnan lainsäädäntöjohtaja Keijo Koivukangas, eduskunnan kanslia
- oikeudellinen neuvonantaja Jukka Lindstedt, tasavallan presidentin kanslia
- professori Mikael Hidén
- oikeustieteen lisensiaatti Lauri Tarasti
- professori Kaarlo Tuori.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— professori Veli-Pekka Viljanen.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan eduskuntavaalien vaalipäivä siirrettäväksi huhtikuun kolmanteen sunnuntaihin. Jos se on pääsiäispäivä tai pääsiäispäivän jälkeinen sunnuntai, vaalipäivä on pääsiäispäivää edeltävä sunnuntai. Presidentinvaalin ensimmäisen vaalin vaalipäivä ehdotetaan myöhennettäväksi yhdellä viikolla tammi-kuun neljänteen sunnuntaihin.

Vaalipiirijakoa koskeva sääntely muutetaan vastaamaan vuoden 2010 alussa voimaan tulleita kuntajaon muutoksia.

Ennakköäänestysmahdollisuuksia ehdotetaan laajennettaviksi niin, että kotiaänestykseen oikeutetun omaishoitaja voi äänestää kotiaänestyksessä samalla kertaa kuin kotiaänestykseen oikeutettu hoidettavansa. Lisäksi ehdotetaan,

että vaalilain ehdokasrekisterin tietojen hävittämistä koskeva säännös kumotaan.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa lakiehdotusta arvioidaan eduskunnan vaalikautta ja toimikauden alkamista koskevan perustuslain 24 §:n ja eduskuntavaalien ajankohtaa koskevan 25 §:n 4 momentin kannalta. Presidentin vaalin ensimmäisen vaalipäivän siirtoa tarkastellaan perustuslain 55 §:n näkökulmasta. Hallitus on pitänyt tarpeellisena, että lakiehdotuksen periaatteellisen merkityksen vuoksi perustuslakivaliokunta arvioi sitä mietinnössään perustuslain kannalta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyksikössä.

Eduskuntavaalien ja presidentinvaalin ajankohdan siirtäminen

Vaalilain 107 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että eduskuntavaalien vaalipäivä siirretään maaliskuun kolmannesta sunnuntaista huhtikuun kolmanneksi sunnuntaiksi. Jos se on pääsiäispäivä tai pääsiäispäivän jälkeinen sunnuntai, on vaalipäivä kuitenkin pääsiäispäivää edeltävä sunnuntai. Ehdotettu lainmuutos on tarkoitettu tulemaan voimaan ennen seuraavia, vuoden 2011, eduskuntavaaleja.

Perustuslain 24 §:n mukaan kansanedustajat valitaan neljäksi vuodeksi kerrallaan. Eduskunnan toimikausi alkaa, kun eduskuntavaalien tulos on vahvistettu, ja jatkuu, kunnes seuraavat eduskuntavaalit on toimitettu. Eduskuntavaalien ajankohdasta säädetään perustuslain 25 §:n 4 momentin nojalla tarkemmin lailla. Ehdotettu muutos pidentää nykyisen eduskunnan toimikautta noin yhden kuukauden. Perustuslain 24 §:n 1 momentti asettaa vaalikausille nelivuotisen rytmin — ennenaikaisia eduskuntavaaleja koskevin poikkeuksin — mutta se ei säädi vaalikauden pituutta tarkoin neljäksi vuodeksi. Vaalipäivän siirrosta johtuva nykyisen eduskunnan

toimikauden pidentäminen on siinä määrin vähäinen, ettei se ole valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallinen.

Valtioneuvosto on vaalikauden 2003 ja 2007 ensimmäisillä valtiopäivillä antanut selonteon valtiontalouden kehityksestä vaalikaudelle. Eduskuntavaalien vaalipäivän siirtäminen merkitsee sitä, että vaalivuonna valtiontalouden kehysten ja valtion talousarvionsityksen valmisteluun käytettävissä oleva aika lyhenee merkittävästi, kun talousarvionsitys siihen liittyvine lakiehdotuksineen annetaan eduskunnalle heti syysistuntoisuuden alussa. Tiukentuva aikataulu edellyttää nykyisten käytäntöjen tarkistamista eduskunnan ja valtioneuvoston yhteistyönä.

Vaalilain 127 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että presidentinvaalin ensimmäisen vaalin vaalipäivä siirretään viikolla eteenpäin tammi-kuun neljänneksi sunnuntaiksi. Vaalin ajankohdan siirtäminen ei vaikuta tasavallan presidentin toimikauden pituuteen, koska hän ryhtyy toimiensa perustuslain 55 §:n 1 momentin nojalla valitsemista seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä. Jos presidentti valitaan ensimmäisessä vaalissa, niin vaalin tuloksen vahvistamisen ja toimikauden alkamisen välinen aika jää sangen lyhyeksi.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 6 päivänä huhtikuuta 2010

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Kimmo Sasi /kok	Tuula Peltonen /sd
vpj.	Jacob Söderman /sd	Veijo Puhjo /vas
jäs.	Tuomo Hänninen /kesk	Tapani Tölli /kesk
	Ulla Karvo /kok	Tuulikki Ukkola /kok
	Elsi Katainen /kesk	Ulla-Maj Wideroos /r
	Esko Kiviranta /kesk	Ilkka Viljanen /kok
	Kari Kärkkäinen /kd	vjäs. Johannes Koskinen /sd.
	Ville Niinistö /vihr	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Timo Tuovinen.